

**การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา
ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4
The Dual Vocational Education Program Management for the
Institute of Vocational Education Northeastern Region 4**

**สุทธิรักษ์ ทศบุตร^{1*}, ไพวุฒิ ลังกา², ชวนคิด มะเสนะ³
Suttirak Tatsabut^{1*}, Paiwut Lungka², Chuankid Masena³**

^{1,2,3} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
^{1,2,3} Educational Administration, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding email: suttirak.tg63@ubru.ac.th

Received: 25 January 2022; Revised: 30 April 2022; Accepted: 6 May 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 และ 3) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรในสถานศึกษาที่สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 และบุคลากรในสถานประกอบการของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือหัวหน้าแผนกวิชา จำนวน 28 คน ครูผู้สอน จำนวน 148 คน ผู้แทนจากสถานประกอบการ จำนวน 115 คน รวม 291 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน ด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคอร์ท จำนวน 39 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง มีข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก 2) การเปรียบเทียบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และจำแนกตามตำแหน่งโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนการจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พบดังนี้ 1) ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษามีการคัดเลือกผู้เรียนที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ มีความรับผิดชอบ ให้ผู้เรียนปฏิบัติงานตามตำแหน่งงานในสถานประกอบการที่มีค่าตอบแทนสวัสดิการต่าง ๆ ผู้เรียนได้รับการทดสอบมาตรฐานเพื่อเป็นการรับรองคุณภาพของเรียน 2)

ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือร่วมกัน มีการจัดการหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้จัดทำโครงการศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ โดยใช้หลักการ Kaizen 3) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ กำหนดยุทธศาสตร์ ให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีการวางแผนพัฒนากำลังคนในที่ชัดเจน จัดทำระเบียบการลดหย่อนภาษีของสถานประกอบการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 4) ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการมีการบริหารจัดการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกัน ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ แนะนำผู้เรียนเข้าสู่อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

คำสำคัญ : การบริหารการจัดการศึกษา, อาชีวศึกษาระบบทวิภาค, สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4

ABSTRACT

The purpose of this study was to 1) to study the conditions of dual vocational education management of educational institutions in the Northeastern Vocational Education Institutions 4; 2) to compare the opinions of dual vocational education management of educational institutions in the Northeastern Vocational Education Institutions. 4 and 3) to study the guidelines for the management of vocational education in the dual system of educational institutions in the Northeastern vocational institutes 4. The sample was personnel in educational institutes affiliated with the Northeastern Vocational Training Institute 4 and personnel in the workplace representatives of the Northeastern Vocational Education Institute 4, namely educational institute administrators or heads of departments of 28 people, teachers of 148 people, workplace representatives of 115 people, a total of 291 people., selected by determining the sample size using the Krejcie & Morgan tables employing stratified random sampling. The research study was a 39-item Likert- Rating Scale questionnaire. The reliability was .96, and an in-depth, structured interview. There were 4 questions. The statistics used in the data analysis were percentages. Mean Standard Deviation and variance analysis

The results were as follows: 1) The managing conditions of dual vocational education in educational institutions of the institute were at a high level in total. 2) The comparison in dual vocational education in educational institutions of the institute, classified by positions and professional experiences indicated the overall differences. The classification in educational level revealed no overall differences. 3) The managing guideline for dual vocational education in educational institutions of the institute showed: 1) the selected learners and graduates committed, determined, and took responsibility for their positions in the workplaces with fringe benefits, and standardized tests to certify the learning quality; 2) the quality of pedagogy and learning management

supplied a memorandum of cooperation, flexible course management according to the needs of the workplaces to encourage learners to prepare study projects concurrently with them using the principle Kaizen; 3) the quality of management set a strategy by Office of Vocational Education Commission's policy with precise workforce development, plan for a systematic tax deduction rules for the continuity of the management for dual vocational education, and 4) the cooperative quality in educational institutions and workplaces were managed continually in an efficient network. In addition, they assessed collaboratively, promoted public relations, and guided vocational learners into the dual vocational education system.

Keywords: Education Management, Dual Vocational Education, The Institute of Vocational Education Northeastern Region 4

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 โลกมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มนุษย์ทุกคนจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ประเทศไทยประสบปัญหาการขาดแคลนกำลังคนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพและปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจไปสู่การผลิตในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มมากขึ้น ในตลาดแรงงานภาคอุตสาหกรรมจึงมีความต้องการแรงงานที่มีทักษะในวิชาชีพเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2579) ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยมีเป้าหมายให้สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่จัดการศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน ในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและ การพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ (2560: 16)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจที่สำคัญในการจัดและส่งเสริมการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาชีพ จึงขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงศึกษาธิการและนโยบายเป้าหมายยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากล พ.ศ.2555-2569 ของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2555: 1) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 หมวด 1 บททั่วไป มาตรา 6 การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทางด้านวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในระดับฝีมือ ระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยี นอกจากนี้ มาตรา 8 การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดได้โดยรูปแบบ 1) การศึกษาในระบบ 2) การศึกษานอกระบบ 3) การศึกษาระบบทวิภาคี สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2551: 3)

การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการ

อาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 มีการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดปัญหาความแตกต่างของระบบการบริหารจัดการหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล ทำให้ให้ผู้สำเร็จการศึกษาของแต่ละสถานศึกษา มีความรู้ ทักษะ และเจตคติ แตกต่างกันไปและไม่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีจะประสบความสำเร็จได้นั้น สถานศึกษาจะต้องร่วมมือกับสถานประกอบการ พัฒนาผู้เรียนไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีหลักเกณฑ์การส่งเสริมและพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศปี พ.ศ. 2557 ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2557: 9) ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้านคือ 1) ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา 2) ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ 4) ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 และศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาความแตกต่างด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติของผู้สำเร็จการศึกษาและประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 โดยจำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือบุคลากรในสถานศึกษาที่สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 และบุคลากรในสถานประกอบการของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาหรือหัวหน้าแผนกวิชา 2) ครูผู้สอน และ 3) ผู้แทนจากสถานประกอบการ จำนวน 7 แห่ง ปีการศึกษา 2564 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือหัวหน้าแผนกวิชา จำนวน 98 คน ครูผู้สอน จำนวน 529 คน ผู้แทนจากสถานประกอบการ จำนวน 411 คน รวมทั้งสิ้น 1,038 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือบุคลากรในสถานศึกษาที่สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 และบุคลากรในสถานประกอบการของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาหรือหัวหน้าแผนกวิชา จำนวน 28 คน 2) ครูผู้สอน จำนวน 148 คน และ 3) ผู้แทนจากสถานประกอบการ จำนวน 115 คน รวม 291 คน ได้มา

โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางแสดงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1986 : 345 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 199) และใช้เทคนิควิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และเทียบสัดส่วนตามตำแหน่งประชากร

1.3 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 ท่าน ตัวแทนจากสถานประกอบการ จำนวน 1 ท่าน รวม 3 ท่าน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนจากสถานประกอบการ ที่มีวิธีการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ดีเยี่ยม (Best Practices) หรือได้รับรางวัลสถานศึกษาต้นแบบทวิภาคี

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) ตำแหน่ง ได้แก่ (1) ผู้บริหารหรือหัวหน้าแผนกวิชา (2) ครูผู้สอน (3) ผู้แทนจากสถานประกอบการ 2) ระดับการศึกษา ได้แก่ (1) ต่ำกว่าปริญญาตรี (2) ปริญญาตรี (3) สูงกว่าปริญญาตรี และ 3) ประสบการณ์ในการทำงาน ได้แก่ (1) น้อยกว่า 10 ปี (2) ตั้งแต่ 10ปี-20ปี (3) มากกว่า 20 ปีขึ้นไป

ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน คือ 1) ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา 2) ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ 4) ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

3. ขอบเขตเนื้อหา

สภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน คือ 1) ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา 2) ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ 4) ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2557: 9)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารจัดการอาชีวศึกษาของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert จำนวน 39 ข้อ ข้อคำถามมีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 โดยนำเครื่องมือที่ได้ไปทดลองใช้ (Try Out) กับ กลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 ชุด ได้ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูล ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานและระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับ สภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 โดยสอบถามใน 4 ด้าน คือ 1. ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา 2. ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน 3. ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ 4. ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก มีประเด็นในการสัมภาษณ์ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านคุณภาพผู้เรียน และผู้สำเร็จการศึกษา 2) ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ 4) ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ส่งแบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 291 ชุด เก็บข้อมูลรูปแบบเอกสาร รูปแบบออนไลน์ (Google Form) และการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมายแบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ในรูปแบบออนไลน์ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพพรหมนาถ 2) ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคปราจีนบุรี และ 3) กรรมการบริษัทฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ตำแหน่งระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น ครูผู้สอน จำนวน 148 คน คิดเป็น ร้อยละ 50.90 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 40.20 และส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 49.80 และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ในภาพรวม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับสภาพ การบริหารจัดการ
1	ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา	4.16	.33	มาก
2	ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน	4.03	.43	มาก
3	ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ	3.80	.39	มาก
4	ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษากับสถานประกอบการ	4.04	.46	มาก
เฉลี่ย		4.00	.35	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาหรือหัวหน้าแผนกวิชา ครูผู้สอน และผู้แทนจากสถานประกอบการ มีความเห็น โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = .35) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ($\bar{X} = 4.16$, S.D.

=.33) รองลงมา คือ ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ($\bar{X}$ = 4.04, S.D. =.46) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ($\bar{X}$ = 3.80, S.D. =.39)

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน แสดงดังตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความคิดเห็น เกี่ยวกับการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จำแนกตามตำแหน่ง

สภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P-Value
1. ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	0.39	0.20	1.71	0.18
	ภายในกลุ่ม	288	33.11	0.12		
	รวม	290	33.51			
2. ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.66	0.33	1.72	0.18
	ภายในกลุ่ม	288	55.27	0.19		
	รวม	290	55.93			
3. ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	2	5.13	2.56	17.99**	0.00
	ภายในกลุ่ม	288	41.11	0.14		
	รวม	290	46.25			
4. ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ	ระหว่างกลุ่ม	2	0.38	0.19	0.87	0.41
	ภายในกลุ่ม	288	62.33	0.21		
	รวม	290	62.71			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.86	0.43	3.56*	0.03
	ภายในกลุ่ม	288	35.02	0.12		
	รวม	290	35.89			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบ

แบบสอบถามที่มีตำแหน่งครูผู้สอนกับผู้แทนจากสถานประกอบการ มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จำแนกตามระดับการศึกษา

สภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P-Value
1. ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	0.44	0.22 0.11	1.93	0.14
	ภายในกลุ่ม	288	33.06			
	รวม	290	33.51			
2. ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.19	0.09 0.19	0.51	0.60
	ภายในกลุ่ม	288	55.73			
	รวม	290	55.93			
3. ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.44	0.72 0.15	4.65**	0.01
	ภายในกลุ่ม	288	44.80			
	รวม	290	46.25			
4. ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.48	0.74 0.21	3.50*	0.03
	ภายในกลุ่ม	288	61.22			
	รวม	290	62.71			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.38	0.19	1.54	0.21
	ภายในกลุ่ม	288	35.51	0.12		
	รวม	290	35.89			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยความคิดเห็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี กับระดับการศึกษาปริญญาตรี และ มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับมีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จำแนก ตามประสบการณ์ในการทำงาน

สภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P-Value
1. ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	1.79	0.89	8.16**	0.00
	ภายในกลุ่ม	288	31.71	0.11		
	รวม	290	33.51			
2. ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	2.46	1.23	6.64**	0.00
	ภายในกลุ่ม	288	53.46	0.18		
	รวม	290	55.93			
3. ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	2	2.72	1.36	9.02**	0.00
	ภายในกลุ่ม	288	43.52	0.15		
	รวม	290	46.25			
4. ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ	ระหว่างกลุ่ม	2	3.46	1.73	8.40**	0.00
	ภายในกลุ่ม	288	59.25	0.20		
	รวม	290	62.71			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	2.47	1.23	10.66**	.00
	ภายในกลุ่ม	288	33.41	0.11		
	รวม	290	35.89			

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยความคิดเห็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปีกับมีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 ปี – 20 ปีขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปีกับมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกันในทุกด้าน

3. แนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีจากแบบสอบถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์เชิงลึกสรุปผลได้ดังนี้

3.1 ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จะมีคุณภาพตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องคัดเลือกผู้เรียนที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ มีความรับผิดชอบ มีความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นก่อนเข้ารับการศึกษาฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ จัดให้นักเรียนนักศึกษาได้รับการฝึกอาชีพตรงตามสาขางาน มอบหมายให้ปฏิบัติงานตามตำแหน่งงานในสถานประกอบการ ผู้เรียนควรได้รับค่าตอบแทน สวัสดิการต่างๆ

เทียบเท่ากับพนักงานประจำ และได้รับการทดสอบมาตรฐานความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามมาตรฐานวิชาชีพจากสถานศึกษาและสถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.2 ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จะต้องเกิดจากข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยมีการจัดการหลักสูตร แผนการเรียน ที่มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับบริบท ความต้องการของสถานประกอบการและ ผู้เรียน มีการนิเทศติดตามการฝึกอาชีพอย่างต่อเนื่อง วัตถุประสงค์และประเมินผลการเรียนร่วมกันควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ จัดทำโครงการศึกษา และโครงการร่วมกับสถานประกอบการ โดยใช้หลักการพัฒนาและปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานภายในองค์กร (Kaizen)

3.3 ด้านการบริหารจัดการ การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์การจัดการศึกษา แผนพัฒนาสถานศึกษาให้ สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในด้านการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ทวิภาคีอย่างต่อเนื่อง และชัดเจนตามแนวคิด “ทั้งผู้ใช้และผู้ผลิต ร่วมกันคิด ร่วมกันสร้าง”

3.4 ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สถานศึกษา และสถานประกอบการมีความร่วมมือในการบริหารจัดการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ร่วมกันกำหนดระยะเวลาในการนิเทศนักเรียน นักศึกษาฝึกอาชีพที่ชัดเจน และเป็นไปตามมาตรฐานการ จัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีในระยะสั้นและมีการประเมินผลร่วมกัน

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยควรอภิปรายได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการอาชีวศึกษาของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษาและสถานประกอบการให้ความสำคัญในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามนโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อเพิ่มปริมาณและคุณภาพผู้เรียนในระบบทวิภาคีให้มีสมรรถนะตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2557: 9) กล่าวว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีนั้น คือสร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการร่วมมือด้วยมาตรการสิทธิประโยชน์ทางภาษี ยกย่องเชิดชูเกียรติ จัดทำประกาศ ระเบียบ กฎหมาย ข้อกำหนดต่าง ๆ เพิ่มปริมาณ และคุณภาพผู้เรียนในระบบทวิภาคีให้มีสมรรถนะตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับ จงจิตร จับใจนาย (2563: 67) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การศึกษาการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคีตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงราย ในภาพรวมการบริหาร อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับยุพาวดี ศิริปริดี (2559: 1265) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี มีการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในภาพรวมและทุกด้านในระดับมาก

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทบาทหน้าที่ ภาระงานในตำแหน่งของผู้แทนจากสถานประกอบการที่เป็นผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานและบริหารการบริการของสถานศึกษาและสถานประกอบการแตกต่างกัน โดยสถานศึกษามุ่งเน้นคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาแต่สถานประกอบการมุ่งเน้นผลกำไรเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ คชกร บัวคำ (2554: 95) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการบริหารงานวิชาการสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่มีตำแหน่งแตกต่างกันมีความคิดเห็น โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ฉลอง นพคุณ (2561: 97) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ปัญหาการบริหารงานวิชาการของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็น ปัญหาการบริหารงานวิชาการของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพในการทำงานโดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีความคิดเห็นและมีความเข้าใจเป็นไปในแนวทางเดียวกัน บุคลากรในสถานศึกษาและสถานประกอบการมีระดับการศึกษาที่หลากหลายมีโอกาสได้ร่วมบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีจึงส่งผลให้มีความคิดเห็นในภาพรวมไม่ต่างกัน สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ สุเมธ รินทลิก (2564: 45) ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ ชญานิน สง่าเพชร (2560: 100) ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับ การบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีอายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในภาพรวมไม่แตกต่าง

2.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับสมมุติฐาน แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกับผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10ปี – 20 ปี และมากกว่า 20 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 10 ปี ยังขาดความเข้าใจในหลักการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สอดคล้องกับ ยุพาวดี ศิริปรีดี (2559: 1274) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน มีความคิดเห็นในภาพรวมและทุกรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ คมสัน รักกุลศลและ

คณะ (2560: 44) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษามากลาง 4 ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

3. แนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องคัดเลือกผู้เรียนที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ มีความรับผิดชอบ มีความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นก่อนเข้ารับการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ จัดให้นักเรียนนักศึกษาได้รับการฝึกอาชีพตรงตามสาขางาน มอบหมายให้ปฏิบัติงานตามตำแหน่งงานในสถานประกอบการ ผู้เรียนควรได้รับค่าตอบแทน สวัสดิการต่างๆ เทียบเท่ากับพนักงานประจำ และได้รับการทดสอบมาตรฐานความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามมาตรฐานวิชาชีพจากสถานศึกษาและ สถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สอดคล้องกับ ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2557: 3) กล่าวว่า ผู้เรียนอาชีวศึกษาจะต้องผ่านการคัดเลือกเข้าเรียนในระบบทวิภาคี มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ มีคุณธรรมจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพและกิจนิสัยที่เหมาะสม ปฏิบัติงานได้จริง โดยสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาในแต่ละระดับ โดยผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษามีงานทำหรือศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพอิสระในสาขาที่เกี่ยวข้องภายในระยะเวลาที่กำหนด สอดคล้องกับ สุรัชย์ ลาพิมพ์ (2562: 171) กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยการคัดเลือกผู้เรียนร่วมกับสถานประกอบการโดยเน้นผู้เรียนที่มีความตั้งใจที่จะมาศึกษาในสายทวิภาคีมีความรับผิดชอบ มีใจรักบริการ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะที่สามารถประกอบอาชีพได้ตรงสาขาตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพ มาตรฐานการจัดการเรียนการสอน และมาตรฐานสมรรถนะของสาขาวิชานั้น ๆ

3.2 ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จะต้องเกิดจากข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยมีการจัดการหลักสูตร แผนการเรียน ที่มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับบริบท ความต้องการของสถานประกอบการและ ผู้เรียน มีการนิเทศติดตามการฝึกอาชีพอย่างต่อเนื่อง วัดผลและประเมินผลการเรียนร่วมกัน ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ จัดทำโครงการศึกษา และโครงการร่วมกับ สถานประกอบการ โดยใช้หลักการ พัฒนาและปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานภายในองค์กร (Kaizen) สอดคล้องกับ สุเมธ รินทลิก (2564: 105) กล่าวว่า สถานศึกษามีการจัดทำแผนการเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ มีกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามแผนการฝึกอาชีพ อย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ สื่อการสอนหรือนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ สอดคล้องนางเยาว์ กัลยาลักษณ์ (2558: 88) กล่าวว่า การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สถานศึกษาและสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการวางแผน ออกแบบ กำหนด หลักสูตรและ จัดทำแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปตามแผนการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาสถานประกอบการและผู้มีส่วนได้เสียร่วมออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสมรรถนะและตามแผนการฝึกอาชีพพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.3 ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์การจัดการศึกษา แผนพัฒนาสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในด้านการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคีอย่างต่อเนื่อง และชัดเจนตามแนวคิด “ทั้งผู้ใช้และผู้ผลิต ร่วมกันคิด

ร่วมกันสร้าง”สอดคล้องกับ ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2557: 30) กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการของสถานศึกษามีการกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถานศึกษากับสถานประกอบการมีส่วนร่วมบริหารจัดการด้านงบประมาณ มีการจัดตั้งสำนักงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา มีการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ มีการวางแผนการพัฒนาบุคลากร สอดคล้องกับ สุรชัย ลาพิมพ์ (2562: 171) กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จะต้องนำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมาใช้ในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาแผนปฏิบัติการประจำปีและงบประมาณ พัฒนาระบบฐานข้อมูลระบบสำรองข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ พัฒนาระบบการจัดการหลักสูตรการวัดผลและประเมินผล และการบริหารจัดการด้านการศึกษาความรู้เพื่อให้มีความสอดคล้องกับรายวิชาที่เรียน

3.4 ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ สถานศึกษาและสถานประกอบการมีความร่วมมือในการบริหารจัดการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องร่วมกันกำหนดระยะเวลาในการนิเทศนักเรียน นักศึกษาฝึกอาชีพที่ชัดเจน และเป็นไปตามมาตรฐานการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในระยะสั้นและมีการประเมินผลร่วมกัน สอดคล้องสมเธ รินทลิก (2564: 106) กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารมีการกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา และผู้บริหารมีการบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาที่ทันสมัย มีการบริหารจัดการด้านงบประมาณในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ นงเยาว์ กัลยาลักษณ (2558: 89) กล่าวว่า การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีควรให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ หลักสูตรกระบวนการเรียนรู้การวัดและประเมินผล การนิเทศ อย่างชัดเจนและยืดหยุ่น กำกับติดตาม มีส่วนร่วมในการประสานงาน บริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากรทั้งในสถานประกอบการ และในสถานศึกษาอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม จัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้แทนสถานศึกษาและผู้แทนสถานประกอบการ มีการประเมินและนำผลมาพัฒนาความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

จากการสรุปผลการวิจัยอภิปรายผลการวิจัยการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์การจัดการศึกษา แผนพัฒนาสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามแนวคิด “ทั้งผู้ใช้และผู้ผลิต ร่วมกันคิด ร่วมกันสร้าง”บริหารจัดการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในระยะสั้น จัดการหลักสูตร แผนการเรียน ที่มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับบริบทของสถานประกอบการ มีการนิเทศติดตามการฝึกอาชีพอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ จัดทำโครงการงานศึกษา ร่วมกับ สถานประกอบการ โดยใช้หลักการพัฒนาและปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานภายในองค์กร (Kaizen) คัดเลือกผู้เรียนที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ มีความรับผิดชอบ จัดให้นักเรียน

นักศึกษาได้รับการฝึกอาชีพตรงตามสาขางาน มอบหมายให้ปฏิบัติงานตามตำแหน่งงานในสถานประกอบการ ผู้เรียนควรได้รับค่าตอบแทน สวัสดิการต่างๆ เทียบเท่ากับพนักงานประจำ และได้รับการทดสอบมาตรฐานความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามมาตรฐานวิชาชีพจากสถานศึกษาและสถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิภาพของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2.2 ควรวิจัยการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)*. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- คชกร บัวคำ. (2554). *สภาพและปัญหาในการบริหารงานวิชาการสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- คมสัน รักกุลศุ, ธีรวิฑู ธาดาตันติโชค, โยธิน ศรีโสภาก. (2560). “ปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย*, 8(1), 30-48.
- จงจิตร จับใจนาย. (2554). *การศึกษาการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงราย* [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ฉลอง นพคุณ. (2561). *ปัญหาการบริหารงานวิชาการของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ชญานิน สง่าเพชร. (2560). *การบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- นงเยาว์ กัลยาลักษณ์. (2558). *การพัฒนาแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี อาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น*. การพัฒนาหลักสูตรพัฒนานักบริหารระดับสูงกระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 5, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.
- ยุพาวดี ศิริปรีดี. (2559, 15 มกราคม). *การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีใน สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี*. การประชุมวิชาการการเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษา ระดับชาติและนานาชาติ 2559. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น.
- ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี. (2557). *คู่มือประเมินสถานศึกษาที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศ*. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2551). *พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551*. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2555). *ยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2557). *แนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2557*. บริษัท จามจัวร์โปรดักส์ จำกัด.
- สุเมธ รินทลิก. (2564). การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(3). 39-53.
- สุรัชย์ ลาพิมพ์. (2562). *การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศของวิทยาลัย สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดอุดรธานี* [ปริญญาวิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.